

ПРЕЗЕНТАЦІЯ
НА ТЕМУ:
«ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
НАЦІОНАЛЬНИХ
ВІДНОСИН»

Винонала :
студентка ЗМХК
Гринкевич Жанна

З-ПОМІЖ УСІХ ЛЮДСЬКИХ СПІЛЬНОТ НАЙГОСТРІШІ
МОРАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОВ'ЯЗАНІ СЬОГОДНІ, ОЧЕВИДНО, ІЗ
СПІЛЬНОТАМИ НАЦІОНАЛЬНИМИ – МАЄМО НА УВАЗІ ЯК
ЕТИКУ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ СТОСУНКІВ, ТАК І ПРОБЛЕМИ
САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПОЛІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ, ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНИХ І ТРАДИЦІЙНИХ ГУМАНІТАРНИХ
(ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ) ЦІННОСТЕЙ.

ВАЖЛИВІСТЬ УСІХ ЦИХ ПРОБЛЕМ ЗНАЙШЛА СВІЙ ВИЯВ У
ВИНИКНЕННІ ОСТАННІМ ЧАСОМ СПЕЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ
ЕТИЧНИХ ЗНАНЬ – ЕТНОЕТИКИ. НА МІЖНАРОДНУ
КОНФЕРЕНЦІЮ «ЕТНОЕТИКА І КУЛЬТУРА», ЩО ВІДБУЛАСЯ В
КИЄВІ В ЧЕРВНІ 1994 Р., З'ЇХАЛИСЯ З РІЗНИХ КРАЇН СВІТУ
ЕТИКИ, ФІЛОСОФИ, ПОЛІТОЛОГА, СТУРБОВАНІ СТАНОМ
СПРАВ У ЦІЙ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІЙ ГАЛУЗІ. НА КОНФЕРЕНЦІЇ
БУЛИ ОКРЕСЛЕНІ ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЗАЗНАЧЕНОЇ
ПРОБЛЕМАТИКИ, ВИРОБЛЕНІ ПЕВНІ ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО
НИХ.

НАЦІЯ І ОСОБИСТІТЬ

ПЕВНА МОРАЛЬНА НАПРУЖЕНІСТЬ ПИТАНЬ НАЦІОНАЛЬНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ, ВИРАЗНО ВІДЧУТНА В КУЛЬТУРІ ХХ СТ., МАЄ СВОЇ ПІДСТАВИ. НАДТО БАГАТО ВИПАДКІВ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ І УТИСКІВ ОСОБИ ЧЕРЕЗ ЇЇ НАЦІОНАЛЬНУ НАЛЕЖНІСТЬ, ПОЗБАВЛЕННЯ ЇЇ НА ЦІЙ ОСНОВІ ПРАВ, СВОБОДИ, А ЧАСТО Й САМОГО ЖИТТЯ ЗНАЄ НОВІТНЯ ІСТОРІЯ. ЛЮДСТВО, ТРЕБА СПОДІВАТИСЯ, НІКОЛИ НЕ ЗАБУДЕ ТАКІ КРИЧУЩІ ТРАГЕДІЇ, ЯК ГЕНОЦИД ВІРМЕН В ОСМАНСЬКІЙ ІМПЕРІЇ (1909–1918 РР.), ВИНИЩЕННЯ ЄВРЕЇВ НАЦИСТАМИ (САМІ ЄВРЕЇ НАЗИВАЮТЬ ЦЕЙ АПОКАЛІПТИЧНИЙ ЗЛОЧИН КАТАСТРОФОЮ, АБО Ж НЕЩАСТЯМ – ШОА), ГОЛОДОМОР 1933 Р. В УКРАЇНІ. Й ЦІ АКЦІЇ – НЕ ЖАХЛИВА ВИПАДКОВІСТЬ, А КРАЙНІ ВИЯВИ ПЕВНОЇ МОГУТНЬОЇ ТЕНДЕНЦІЇ. ЗАДОВГО ДО «СПУТНИКА» І «ПЕРЕСТРОЙКИ» В МОВИ РІЗНИХ НАРОДІВ СВІТУ ВВІЙШЛО РОСІЙСЬКЕ СЛОВО «ПОГРОМ» – ПОЧИНАЮЧИ З 1881–1882 РР. ЩОРАЗУ СИЛЬНІШІ ХВИЛІ ПОГРОМІВ ПРОКОЧУВАЛИСЯ ПО РОСІЇ, АЖ ПОКИ НЕ ДОСЯГЛИ СВОГО АПОГЕЮ ПІД ЧАС ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ. ВЕСЬ СВІТ ЗНАЄ ПРО УТИСКИ ЧОРНОШКІРИХ І КОЛЬОРОВИХ ЖИТЕЛІВ США ТА ЇХНЮ БОРотьБУ ЗА СВОЇ ПРАВА, АЛЕ ЩЕ Й ДОСІ НЕМАЄ, МАБУТЬ, ПОВНОЇ КАРТИНИ ТОГО, ЯКИМИ РЕПРЕСІЯМИ НА НАЦІОНАЛЬНІЙ ОСНОВІ СУПРОВОДЖУВАЛОСЯ «БУДІВНИЦТВО КОМУНІЗМУ» В СРСР – ВІД ЇХ НАЙЖОРСТОКІШИХ ФОРМ ДО РАФІНОВАНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ТИСКУ, ПРИЧОМУ НЕ ТІЛЬКИ З БОКУ ПРАВЛЯЧОЇ ВЕРХІВКИ, А Й З БОКУ «ШИРОКИХ МАС ТРУДЯЩИХ» У ЇХНІЙ, ТАК БИ МОВИТИ, ІСТОРИЧНІЙ САМОДІЯЛЬНОСТІ. Й НИНІ В РІЗНИХ КУТОЧКАХ СВІТУ МИ БАЧИМО ПРИКЛАДИ ДИКУНСЬКОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЛЮДЕЙ ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ОЗНАКОЮ, ЕТНІЧНИХ ЧИСТОК ТОЩО. ЧИ МАЄМО МИ ПІДСТАВИ ВЗАГАЛІ СПОДІВАТИСЯ НА ТЕ, ЩО ПОДІБНІ ГАНЕБНІ ЕКСЦЕСИ КОЛИ-НЕБУДЬ ПРИПИНЯТЬСЯ? ДЕЯКІ ЦІЛКОМ РЕАЛІСТИЧНІ МІРКУВАННЯ НАВОДЯТЬ, НАВПАКИ, НА ДУМКУ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ЇХ ЧЕРГОВОГО ЗАГОСТРЕННЯ В НЕДАЛЕКОМУ МАЙБУТНЬОМУ...

Відносини між різними націями

СЛІД МАТИ НА УВАЗІ, ЩО ДЛЯ ОСОБИ ДУХОВНО НЕСПРОМОЖНОЇ, НЕЗДАТНОЇ ВІДШУКАТИ ВЛАСНИЙ ГРУНТ І ШЛЯХ У ЖИТТІ, ЛЕГКОДОСТУПНА ЄДНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО КОЛЕКТИВУ ЗАВЖДИ Є НЕАБІЯКОЮ СПОКУСОЮ. ЦЕ – НАЙЛЕГШИЙ СПОСІБ ЗДОБУТИ ВІДЧУТТЯ ВПЕВНЕНОСТІ, ОСМИСЛЕНОСТІ ВЛАСНОГО ІСНУВАННЯ, ВІДЧУТИ НАВІТЬ ПЕВНУ ГОРДІСТЬ ЗА СЕБЕ І «СВОЇХ» (ЗА ВИСЛОВОМ АРТУРА ШОПЕНГАУЕРА, «НАЙДЕШЕВША ГОРДІСТЬ – ЦЕ ГОРДІСТЬ НАЦІОНАЛЬНА») ВКУПІ З П'ЯНКОЮ БЕЗВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ЗА ШИРОКИМИ ПЛЕЧИМА «ПАТРІОТІВ»-ОДНОДУМЦІВ. ТИМ-ТО, ЯК ЗАЗНАЧАВ ТОМАС МАНН УСТАМИ ОДНОГО ЗІ СВОЇХ ПЕРСОНАЖІВ, ЧАСОМ ЛЮДИ ЗДАТНІ НАКОЇТИ САМЕ «В ІМ'Я НАРОДУ ТАКОГО, ЧОГО Б, МАБУТЬ, НЕ ЗРОБИЛИ В ІМ'Я БОГА, В ІМ'Я ЛЮДСТВА ЧИ В ІМ'Я ПРАВА».

САМЕ ЦЕЙ НЕГАТИВНИЙ ДОСВІД НАДАЄ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ ЗАФІКСОВАНИЙ У ЗАГАЛЬНІЙ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИНЦИПОВІЙ РІВНОСТІ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДЕЙ НЕЗАЛЕЖНО ВІД ЇХНЬОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПОХОДЖЕННЯ (СТ. 2 ЗГАДАНОГО ДОКУМЕНТА). ДО ВСІХ ВЛАСНЕ ЮРИДИЧНИХ АКТИВ, ЩО МАЮТЬ ГАРАНТУВАТИ ЦЮ РІВНІСТЬ ПРАВ, ВКЛЮЧАЮЧИ Й ПРАВО ПРЕДСТАВНИКІВ КОЖНОЇ НАЦІЇ НА КУЛЬТИВУВАННЯ РІДНОЇ МОВИ, ВИХОВАННЯ І ТРАДИЦІЙ, СУЧАСНА ЕТИКА МАЄ ДОДАТИ Й ТАКЕ:

-НІХТО НЕ ПОВИНЕН ПОВ'ЯЗУВАТИ МОРАЛЬНИЙ СТАТУС І РІВЕНЬ МОРАЛЬНИХ ВИМОГ ДО ОСОБИСТОСТІ З ЇЇ НАЦІОНАЛЬНОЮ НАЛЕЖНІСТЮ;

-НІХТО НЕ ПОВИНЕН ПОЗБАВЛЯТИ ЛЮДСЬКУ ОСОБИСТІТЬ ПРАВА НА НАЦІОНАЛЬНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ;

-НІХТО, КРІМ САМОЇ ОСОБИСТОСТІ, НЕ ПОВИНЕН ВИЗНАЧАТИ ЇЇ МОРАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК ПЕРЕД НАЦІЄЮ, ДО ЯКОЇ ВОНА НАЛЕЖИТЬ.

БЕЗПЕРЕЧНО, ВИБІР ЛЮДИНИ У ГАЛУЗІ ВЛАСНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ НІКОЛИ НЕ Є АБСОЛЮТНО ДОВІЛЬНИМ – ВІН СПИРАЄТЬСЯ НА ВНУТРІШНІ ПОТЕНЦІЇ САМОЇ ЛЮДСЬКОЇ СУБ'ЄКТИВНОСТІ, НА ЇЇ ВІДЧУВАННЯ СВОЇХ БУТТЄВИХ ВИТОКІВ. ЛЮДИНА, ЗРЕШТОЮ, МОЖЕ ОБРАТИ ТІЛЬКИ САМУ СЕБЕ, ПРОТЕ ДУЖЕ ВАЖЛИВО, ЩОБ СЕБЕ, ТАКУ, ЯКОЮ ВОНА Є І МОЖЕ БУТИ, ВОНА САМЕ ОБРАЛА, – У ЦЬОМУ, ЯК ПОКАЗАВ ЩЕ ПОПЕРЕДНИК ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ ДАТСЬКИЙ МИСЛИТЕЛЬ С. К'ЄРКЕГОР (1813–1855), І ПОЛЯГАЄ ЇЇ СУБ'ЄКТИВНА АВТЕНТИЧНІСТЬ. ЛЮДИНІ НЕ ЛИЧИТЬ БУТИ ПАСИВНИМ РЕЧОПОДІБНИМ ОБ'ЄКТОМ, ЗОКРЕМА ЇЇ НАЦІОНАЛЬНІСТЬ НЕ Є ЇЇ СУТО ОБ'ЄКТНОЮ ХАРАКТЕРИСТИКОЮ. ОТЖЕ, ТАМ, ДЕ НЕ ОБИРАЄ ВОНА САМА – ОБИРАЮТЬ ЗА НЕЇ. Й ТОЙ, ХТО ЗАПЕРЕЧУЄ ПРАВО ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ НА НАЦІОНАЛЬНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ, ВІЛЬНО ЧИ МИМОВІЛЬНО НЕДАЛЕКИЙ ВІД ТОГО, ЩОБ ВИЗНАЧАТИ ЇЇ НАЦІОНАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЇ – ВІДОМИМ МЕТОДОМ «П'ЯТОЇ ГРАФИ» (ЗА КОТРИМ І ДОСІ ЖАЛКУЮТЬ У НАС ДЕЯКІ СВІДОМІ ПАТРІОТИ), ЗА ФОРМОЮ ЧЕРЕПА ЧИ ЯКОСЬ ІНАКШЕ. АЛЕ З НАВЕДЕНИХ ВИЩЕ ІСТОРИЧНИХ ПРИКЛАДІВ МИ ВЖЕ БАЧИЛИ, ДО ЧОГО ЦЕ МОЖЕ ПРИЗВЕСТИ.

НЕ МЕНШ ПАРАДОКСАЛЬНИМ – НАВІТЬ «АМОРАЛЬНИМ» – МОЖЕ ВИДАТИСЯ КОМУСЬ І ТВЕРДЖЕННЯ ПРО НЕПРИПУСТИМІСТЬ ФОРМУЛЮВАННЯ ЗА ІНШУ ЛЮДИНУ ЇЇ ВЛАСНОГО МОРАЛЬНОГО ОБОВ'ЯЗКУ ПЕРЕД НАЦІЄЮ, ДО ЯКОЇ ВОНА НАЛЕЖИТЬ. ПРОТЕ Й ЦЕ ПОЛОЖЕННЯ МАЄ БЕЗПЕРЕЧНІ ПІДСТАВИ.

СПРАВДІ, ЛЮДИНА, ЩОБ БУТИ МОРАЛЬНО ПОВНОЦІННОЮ ІСТОТОЮ, МАЄ ВІДЧУВАТИ СВОЄ КОРИННЯ, СВОЮ ПРИЧЕТНІСТЬ ДО ПЕВНОГО СПІЛЬНОТНОГО БУТТЯ, ПОВИННА ПІКЛУВАТИСЯ ПРО СВОЇХ БЛИЖНІХ І ДБАТИ ПРО ПРОДОВЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ, З ЯКИМИ ПОВ'ЯЗАНА ОСМИСЛЕНІСТЬ ВЛАСНОГО ЇЇ ІСНУВАННЯ. ПОЗА ЦИМИ СУТО ЛЮДСЬКИМИ Й КУЛЬТУРНИМИ УКОРИНЕНОСТЯМИ І ЗВ'ЯЗКАМИ ІЄРАРХІЯ ЗАГАЛЬНИХ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ДЛЯ НАС ЗАКРИТОЮ КНИГОЮ. ПРОТЕ НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР ЦИХ БУТТЄВИХ УКОРИНЕНОСТЕЙ І ЗВ'ЯЗКІВ – НЕ ЄДИНИЙ. ВІДПОВІДНО НЕ ЄДИНО МОЖЛИВОЮ І НЕ ВИКЛЮЧНОЮ Є ЇЇ НАЦІОНАЛЬНА «ТРАЄКТОРІЯ» ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТОСТІ В ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКОМУ ПРОСТОРІ. ІСНУЮТЬ ІНШІ ШЛЯХИ, ІНШІ ВИМІРИ ЛЮДСЬКОЇ ПРИЧЕТНОСТІ ДО СВІТУ – ЯК ІНФРА-, ТАК І ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНІ.

ОДИН З ТАКИХ ВИМІРІВ, БЕЗПЕРЕЧНО, ПОВ'ЯЗАНИЙ З УЯВЛЕННЯМ ПРО БАТЬКІВЩИНУ – НЕ З ГУЧНОЮ ІДЕОЛОГЕМОЮ («СОЦІАЛІСТИЧНА БАТЬКІВЩИНА» ТОЩО), А ПРОСТО З ТІЄЮ ОБСТАВИНОЮ, ЩО В КОЖНОЇ ЛЮДИНИ Є ТАКЕ МІСЦЕ НАЙБІЛЬШОЇ ЖИТТЄВОЇ ВИРАЗНОСТІ, ТАКИЙ РІДНИЙ ЛАНДШАФТ – МІСТО, СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ АБО ЦІЛИЙ КРАЙ, – В ЯКОМУ ЗБЕРІГАЄТЬСЯ ЦІЛІСНІСТЬ ЇЇ ДУШЕВНОГО БУТТЯ, ЗВІДКИ ПОЧИНАЮТЬСЯ Й КУДИ ВЕДУТЬ ЇЇ ЖИТТЄВІ СТЕЖКИ. БАТЬКІВЩИНА – ЦЕ І БАТЬКІВСЬКИЙ, ДІДІВСЬКИЙ СВІТ, І РІДНІ ЛЮДИ НАВКОЛО ТЕБЕ. ПРИ ЦЬОМУ, ОДНАК, НА ВІДМІНУ ВІД ПОНЯТТЯ «НАЦІЯ», ПОНЯТТЯ «БАТЬКІВЩИНА» НЕ МАЄ ВІДТІНКУ ГРУПОВОГО ВІДОСОБЛЕННЯ, ГРУПОВОЇ ВИКЛЮЧНОСТІ: АДЖЕ, НЕ КАЖУЧИ ПРО ВСЕ ІНШЕ, У ПРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ НАЦІЙ БАТЬКІВЩИНА МОЖЕ БУТИ ОДНА.

НЕМАЄ СУМНІВУ, ЩО БАТЬКІВЩИНА В ОКРЕСЛЕНОМУ ЇЇ РОЗУМІННІ ПОСТАЄ ЯК МІСТ, ЩО СПОЛУЧАЄ ЛЮДИНУ З ВЕЛИКИМ СВІТОМ І ЙОГО ДУХОВНІСТЮ, ДАЄ ЗМОГУ ЩИРО Й ЦІЛІСНО, САМИМ СЕРЦЕМ ПРИЙНЯТИ ЙХ. І ЯКЩО ДЛЯ ОДНІЄЇ ЛЮДИНИ В МОРАЛЬНОМУ Й СУБ'ЄКТИВНО-ДУШЕВНОМУ ПЛАНІ ВАЖЛИВІШОЮ Є ПРИЧЕТНІСТЬ ДО ПЕВНОЇ НАЦІЇ, ТО ДЛЯ ІНШОЇ – ПРИЧЕТНІСТЬ ДО БАТЬКІВЩИНИ. Є ПИСЬМЕННИКИ, ФІЛОСОФИ, МИТЦІ, ПРО ЯКИХ ДОРЕЧНІШЕ СКАЗАТИ, ЩО ВОНИ «УКРАЇНСЬКІ», «РОСІЙСЬКІ» ТОЩО, А Є Й ТАКІ, ПРО КОТРИХ МИ СКАЖЕМО ПЕРЕДУСІМ, ЩО ВОНИ – «КИЇВСЬКІ». ЖОДНУ ІЗ ЦИХ ОРІЄНТАЦІЙ НЕМОЖЛИВО ВВАЖАТИ НІ ХИБНОЮ, НІ ЄДИНО МОЖЛИВОЮ; ПОРЯД З НИМИ ІСНУЮТЬ І ІНШІ СПІЛЬНОТНІ, БУТТЄВІ, КУЛЬТУРНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ.

САМЕ ТОМУ, НАСАМПЕРЕД, І НЕМОЖЛИВО ЗА КОНКРЕТНУ ЛЮДИНУ ФОРМУЛЮВАТИ ЇЇ ОБОВ'ЯЗОК ПЕРЕД НАЦІЄЮ, НАКИДАТИ ЙОГО ЇЙ – У НЕЇ ПРОСТО МОЖУТЬ БУТИ ІНШІ ЖИТТЄВІ Й ДУХОВНІ ПРІОРИТЕТИ, ЩО НЕ РОБИТЬ ЇЇ МЕНШ ДОСКОНАЛОЮ В МОРАЛЬНОМУ ВІДНОШЕННІ. ВЗАГАЛІ БЕЗГЛУЗДО ЗОБОВ'ЯЗУВАТИ ДО ТОГО, ЩО МОЖЕ ЗДІЙСНИТИСЯ ЛИШЕ ЗАВДЯКИ ЛЮДСЬКІЙ СВОБОДІ, ЧЕРЕЗ ВІЛЬНЕ Й БЕЗКОРИСЛИВЕ ЙОГО ПРИЙНЯТТЯ.

ЕТИКА МІЖНАРОДНИХ СТОСУНКІВ

НАЙВАЖЛИВІШЕ ЩОДО ЦЬОГО ПУНКТУ ВЖЕ БУЛО СКАЗАНО ВИЩЕ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРОБЛЕМОЮ УНІВЕРСАЛІЗАЦІЇ Й ВЗАЄМНОСТІ МОРАЛЬНИХ ВИМОГ («ЗОЛОТЕ ПРАВИЛО» МОРАЛЬНОСТІ). І СПРАВДІ, ЯКЩО ВЖЕ ПРИНАЙМНІ ДВІ З ПОЛОВИНОЮ ТИСЯЧІ РОКІВ «ЗОЛОТЕ ПРАВИЛО» ВИЗНАЄТЬСЯ ОСНОВОЮ МОРАЛЬНИХ СТОСУНКІВ МІЖ ОКРЕМИМИ ЛЮДЬМИ, ТО ХІБА З ЦЬОГО НЕ ВИПЛИВАЮТЬ ПЕВНІ ВИСНОВКИ Й ДЛЯ ЦІЛИХ НАЦІЙ ЯК СВОЄРІДНИХ МОРАЛЬНИХ СУБ'ЄКТИВНОСТЕЙ? ТИМ ЧАСОМ МИ БАЧИМО, ЩО НАЙЗАПЕКЛІШІ НАЦІОНАЛЬНІ СУПЕРЕЧКИ Й КОНФЛІКТИ НЕРІДКО ВИНИКАЮТЬ НА ҐРУНТІ ЕЛЕМЕНТАРНОГО ПОРУШЕННЯ «ЗОЛОТОГО ПРАВИЛА», ТОБТО НОРМИ ВЗАЄМНОСТІ – КОЛИ ЯКАСЬ ІЗ СТОРІН ВВАЖАЄ МОЖЛИВИМ ДЛЯ СЕБЕ ТЕ, ЩО ВВАЖАЛА Б НЕПРИПУСТИМИМ ВІДНОСНО СЕБЕ З БОКУ ІНШИХ.

РОЗГЛЯДАЮЧИ МІЖНАЦІОНАЛЬНІ СТОСУНКИ ЯК ПРОБЛЕМУ МОРАЛЬНУ, МИ, БЕЗСУМНІВНО, МАЄМО ЗАПРОВАДЖУВАТИ В ЦЮ СФЕРУ Й ВІДПОВІДНІ ЕТИЧНІ КАТЕГОРІЇ. В СУЧАСНОМУ ЖИТТІ НАЦІЯ БЕЗПЕРЕЧНО ПОСТАЄ ЯК МОРАЛЬНА СУБ'ЄКТИВНІСТЬ, ЩО МАЄ (ТОЧНІШЕ, ПОВИННА МАТИ) ВЛАСНУ ГІДНІСТЬ, ВЛАСНЕ ВІДЧУТТЯ ОБОВ'ЯЗКУ Й ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ, ВЛАСНЕ СУМЛІННЯ; СУБ'ЄКТИВНІСТЬ, ЩО ПОВИННА З ПОВАГОЮ (КОЛИ НЕ З СИМПАТІЄЮ І СПІВЧУТТЯМ) СТАВИТИСЯ ДО ІНШИХ ПОДІБНИХ СУБ'ЄКТИВНОСТЕЙ, ІНШИХ НАЦІЙ. ТІЛЬКИ ЗА УМОВИ ОБОПІЛЬНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ВСІХ ЦИХ ЯКОСТЕЙ І КОНКРЕТНИХ ВИМОГ, ЩО З НИХ ВИПЛИВАЮТЬ, МИ МОЖЕМО ГОВОРИТИ ПРО ЗАДОВІЛЬНИЙ МОРАЛЬНИЙ СТАН МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ СТОСУНКІВ. ПРОТЕ ДАЛЕКО НЕ ВСІ ЗАЗНАЧЕНІ РИСИ НАБУВАЮТЬ У СУЧАСНІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ МОРАЛЬНІЙ СВІДОМОСТІ НАЛЕЖНОГО РОЗВИТКУ.

ВІДОМО, ЩО ПРОБЛЕМА, ЯКА СТОІТЬ ЗА ЦИМИ ПОНЯТТЯМИ, ЗДАВНА СЛУГУВАЛА ГОРЮЧИМ МАТЕРІАЛОМ ДЛЯ ВСЯКОГО РОДУ ТЕМНИХ ПРИСТРАСТЕЙ. ОДНАК РАЦІОНАЛЬНЕ ОСМИСЛЕННЯ ПОДІБНИХ ПУНКТИВ МАКСИМАЛЬНОГО РИЗИКУ В ЛЮДСЬКІЙ САМОСВІДОМОСТІ – ПРЯМЕ ЗАВДАННЯ ГУМАНІСТИЧНОЇ ЕТИЧНОЇ ДУМКИ.

ОТЖЕ, ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПРОВИНУ. НАВРЯД ЧИ НАВІТЬ У РОКИ ЗАСТОЮ КОМУСЬ У НАС СПАЛО Б НА ДУМКУ ЗАПЕРЕЧУВАТИ НАЯВНІСТЬ У КОЖНОЇ НАЦІЇ ОСОБЛИВОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ. СПРАВА, ОДНАК, У ТОМУ, ЩО, ПОДІБНО ДО ЛЮДСЬКОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ, БУДЬ-ЯКА НАЦІЯ ВИЯВЛЯЄ СВОЮ МОРАЛЬНУ СУТНІСТЬ ЗОВСІМ НЕ КОСМЕТИЧНИМ ПІКЛУВАННЯМ ПРО МИЛОВИДНІСТЬ ВЛАСНОЇ ЗОВНІШНОСТІ, А В АКТАХ ГЛИБИННОГО ВИБОРУ, ЩО ЗАЧІПАЮТЬ ДОЛІ ІНШИХ НАРОДІВ І НАВІТЬ ЗАГАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ У СВІТІ, УТВЕРДЖУЮТЬ В ОСТАННЬОМУ ПЕВНИЙ ПОРЯДОК ЦІННОСТЕЙ. ПРИРОДНО, ЩО ТАКИЙ ВИБІР І ПРАКТИЧНІ ДІЇ, КОТРІ ВИПЛИВАЮТЬ ІЗ НЬОГО, НЕ ЗАВЖДИ ВИЯВЛЯЮТЬСЯ БЕЗДОГАННИМИ, І В ДОСВІДІ НАЦІЙ НАГРОМАДЖУЮТЬСЯ РЕЗУЛЬТАТИ НЕПОПРАВНИХ УЧИНКІВ ТА ПОДІЙ, ЯКІ УТВОРЮЮТЬ СВОЄРІДНИЙ РЕАЛЬНИЙ БАЗИС УЯВЛЕНЬ ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПРОВИНУ.

Таким чином, уже сама історична тривалість існування будь-якої нації робить для неї здатність до національної самокритики принаймні не зайвою. У кожного народу є свої давні й недавні провини; в тривожні хвилини історії ці провини, хочемо ми того чи ні, знову й знову нагадують про себе.

ЗВИЧАЙНО, НЕЛЮДЯНО І НЕСПРАВЕДЛИВО «ІНКРИМІНУВАТИ» НАЦІОНАЛЬНУ ПРОВИНУ В ОКРЕСЛЕНОМУ ЇЇ РОЗУМІННІ ВСЬКОМУ ПРЕДСТАВНИКОВІ ДАНОЇ НАЦІЇ, НЕЗАЛЕЖНО ВІД ЙОГО ОСОБИСТОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ: НІХТО НЕ МУСИТЬ ВІДПОВІДАТИ ЗА ТЕ, ДО ЧОГО ВІН ОСОБИСТО НЕ ПРИЧЕТНИЙ. ЯКЩО Ж, ОДНАК, ОСОБА ОБИРАЄ САМЕ НАЦІОНАЛЬНУ «ТРАЄКТОРІЮ» РУХУ В ПОЛІ КУЛЬТУРИ, ЯКЩО ЇЇ НАЦІОНАЛЬНА НАЛЕЖНІСТЬ НАБУВАЄ (ЗГАДАЙМО О. БОЧКОВСЬКОГО!) АКТИВНОГО ХАРАКТЕРУ. – У МІРУ ЦЬОГО ВОНА ТИМ САМИМ НЕМИНУЧЕ ПРИЙМАЄ НА СЕБЕ Й МОРАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НАЦІЇ, Й УСВІДОМЛЕННЯ ЇЇ КОНКРЕТНИХ ПРОВИН.

ЯКЩО ЗВЕРНУТИСЯ ТЕПЕР ДО НИНІШНЬОЇ НАШОЇ СИТУАЦІЇ, НЕ МОЖЕ НЕ НАСТОРОЖИТИ ДУЖЕ СЛАБКИЙ РОЗВИТОК САМОКРИТИЧНОСТІ В ЗАЗНАЧЕНОМУ ПЛАНІ, З ЧИМ МИ СТИКАЄМОСЯ В СУЧАСНИХ НАЦІОНАЛЬНИХ РУХАХ.

БЕЗПЕРЕЧНО, НАЦІОНАЛЬНІ ПРОВИНИ, ПРО ЯКІ ТУТ ІДЕТЬСЯ, АСИМЕТРИЧНІ, Й НЕ ПРОСТО В ПАЛКІЙ СУПЕРЕЧЦІ ЗАБУТИ ПРО ТЕ, ХТО ПОКРИВДЖЕНИЙ, А ХТО – КРИВДНИК. КОМУ, ОДНАК, ЗАБУВАТИ ТАКІ РЕЧІ АЖ НІЯК НЕ ЛИЧИТЬ, ТО ЦЕ НАЩАДКАМ САМИХ КРИВДНИКІВ

НАГАЙДАМО, ЩО ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ, КОЛИ НІМЕЧЧИНА ЛЕЖАЛА НЕ ТІЛЬКИ В МАТЕРІАЛЬНИХ, А Й, МОЖНА СКАЗАТИ, В ДУХОВНИХ РУЇНАХ, ЦЯ КРАЇНА ПЕРЕЖИЛА ВЕЛИКИЙ І ЦІЛЮЩИЙ, ХОЧА Й БОЛІСНИЙ, ЕТАП НАЦІОНАЛЬНОГО ПОКАЯННЯ. НАЧЕ ПРОТВЕРЕЗІВШИ, ЛЮДИ З ЖАХОМ ПОЧАЛИ ПЕРЕОСМИСЛЮВАТИ ФАШИСТСЬКИЙ ПЕРІОД В ІСТОРІЇ СВОЄЇ НАЦІЇ, ДЕДАЛІ ЯСНІШЕ УСВІДОМЛЮЮЧИ ЙОГО ЗЛОЧИННІСТЬ. ОДИН З ДУХОВНИХ ЛІДЕРІВ ТОДІШНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ, ФІЛОСОФ-ЕКЗИСТЕНЦІАЛІСТ К. ЯСПЕРС (1883– 1969) ПУБЛІКУЄ В 1946 Р. СПЕЦІАЛЬНУ ПРАЦЮ «ПИТАННЯ ПРО ВИНУ», ЯКА ОДРАЗУ Ж НАБУВАЄ ШИРОКОГО РОЗГОЛОСУ. ЩЕ Й ДОСІ ТЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СТРАХІТТЯ ГІТЛЕРІВСЬКОЇ ЕПОХИ НЕ ЗАБУТА В НІМЕЧЧИНІ; МОЖНА СТВЕРДЖУВАТИ, ЩО СЕРЕД ДУХОВНИХ ЧИННИКІВ БЛИСКУЧОГО ВІДРОДЖЕННЯ ДАНОЇ КРАЇНИ ЦЯ ПРОБУДЖЕНА СВІДОМІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОСІДАЄ ОДНЕ З ЧІЛЬНИХ МІСЦЬ.

НАВЕДЕНИЙ ПРИКЛАД УЯВЛЯЄТЬСЯ ДОСИТЬ ПОВЧАЛЬНИМ ДЛЯ МОРАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ КОЖНОЇ НАЦІЇ В НАШОМУ ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНОМУ І ПЕРЕПЛУТАНОМУ ПОСТКОМУНІСТИЧНОМУ СВІТІ. ЗА УМОВ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА, КОЛИ НАРОД МАЄ ЗМОГУ ВІЛЬНО РЕАЛІЗУВАТИ СВОЄ ПРАВО ВИБОРУ, – ОСОБЛИВОЇ МОРАЛЬНОЇ ВАГИ НАБУВАЄ ЙОГО ОBOB'ЯЗОК ПОВНОЮ МІРОЮ, «ПО-ДОРОСЛОМУ» ВІДПОВІДАТИ ЗА ОБРАНЕ І ВЧИНЕНЕ НИМ. ЗДАТНІСТЬ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОКРИТИКИ, ЗДАТНІСТЬ ВИЗНАВАТИ ВЛАСНІ ПОМИЛКИ Й ПРОВІНИ ПОСТАЄ У ЦЬОМУ ЗВ'ЯЗКУ ВАЖЛИВИМ ПОКАЗНИКОМ ЗРІЛОСТІ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НАЦІЇ, НЕОБХІДНОЮ ПЕРЕДУМОВОЮ ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ І КОНСТРУКТИВНОСТІ В МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ.

МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БУТТЯ

У ВИПАДКУ СУПЕРЕЧНОСТІ МІЖ КОНКРЕТНО-СПІЛЬНОТНИМИ, ЗОКРЕМА НАЦІОНАЛЬНИМИ, І ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИМИ МОРАЛЬНИМИ ЦІННОСТЯМИ ЕТИКА УТВЕРДЖУЄ ПРІОРИТЕТ ОСТАННІХ. РАЗОМ З ТИМ САМЕ З ТОЧКИ ЗОРУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКОЇ МОРАЛІ ДЛЯ НАРОДУ, ЩО ВИСУВАЄ ПЕВНУ СИСТЕМУ ОСОБЛИВИХ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ, УТВЕРДЖЕННЯ І РОЗВИТОК ОСТАННІХ ЗБЕРІГАЄ ВСЮ ПОВНОТУ СВОГО ДУХОВНОГО ЗНАЧЕННЯ, – АДЖЕ САМ ІНТЕГРАЛЬНИЙ ОБРАЗ ЛЮДЯНОСТІ ЗАГАЛОМ ВІЯВИВСЯ БИ БЕЗ НИХ НЕПОВНИМ. СПЕЦИФІКА МОРАЛЬНИХ, ЯК І ІНШИХ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ, ПРИТАМАННИХ ТОМУ ЧИ ТОМУ НАРОДОВІ, ГЛИБОКО ВКОРІНЕНА В СОЦІАЛЬНИХ І ПРИРОДНИХ ОСНОВАХ ЙОГО ЖИТТЯ, ЙОГО ІСТОРИЧНОМУ ДОСВІДІ, НЕПОВТОРНИХ ОСОБЛИВОСТЯХ ЙОГО ПСИХІКИ Й СВІДОМОСТІ. ВСЯ ЦЯ ГАМА ВЗАЄМОДІЮЧИХ ЧИННИКІВ ЗУМОВЛЮЄ ГЛИБОКУ ВАРІАТИВНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ, ЯКІ СПРАВДІ ДУЖЕ ВАЖКО ЗВЕСТИ ДО ЯКОГОСЬ СПІЛЬНОГО ЗНАМЕННИКА. СУКУПНІСТЬ ТАКИХ ЦІННОСТЕЙ – ОДИН З НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІЯВІВ НЕПОВТОРНОСТІ КУЛЬТУРНОГО ОБЛИЧЧЯ КОЖНОЇ НАЦІЇ.

ЦІЛКОМ СВОЄРІДНА І НЕПОВТОРНА Й СИСТЕМА ЗВИЧАЇВ, МОРАЛЬНИХ НОРМ ТА ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, ЩО АКЦЕНТУЄ ТАКІ ЙОГО РИСИ, ЯК ЕМОЦІЙНІСТЬ, ДУШЕВНІСТЬ (ХАРАКТЕРНИМ ВІЯВОМ ЧОГО СТАЛА, ЗОКРЕМА, «ФІЛОСОФІЯ СЕРЦЯ» У Г. СКОВОРОДИ, П. ЮРКЕВИЧА ТА ІН.), А ТАКОЖ ЕТИЧНІ ПОГЛЯДИ, ЩО ВИРОСТАЛИ НА ЦЬОМУ ҐРУНТІ); СВОЄРІДНИЙ ІНДИВІДУАЛІЗМ, УТИМ, МАЛО СХОЖИЙ НА ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ, А ПОЗНАЧЕНИЙ ПРАВОСЛАВНОЮ ІНТРАВЕРТОВАНІСТЮ; ПЕРЕВАЖАННЯ СПОГЛЯДАННЯ НАД АКТИВНІСТЮ (ЩО ВІДДАЛЕНО СПОРІДНЮЄ УКРАЇНСЬКУ МОРАЛЬНУ КУЛЬТУРУ З ДАВНЬОГРЕЦЬКОЮ ЖИТТЄБУДІВНОЮ ЗАСАДОЮ ΒΙΟΣ ΤΗΘΕΟΡΗΤΙΚΟΣ – СПОГЛЯДАЛЬНОГО ЖИТТЯ); БЕЗПЕРЕЧНА РУХЛИВІСТЬ, ДИНАМІЗМ МОРАЛЬНОЇ ВДАЧІ; ВІЛЬНОЛЮБСТВО І РАЗОМ З ТИМ ПРАГНЕННЯ ДО ВНУТРІШНЬОЇ ГАРМОНІЇ ТОЩО.

ОКРІМ СПЕЦИФІЧНИХ УКРАЇНСЬКОЇ, РОСІЙСЬКОЇ, КИТАЙСЬКОЇ ТОЩО СИСТЕМ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ, МОЖНА ГОВОРИТИ, ПРОТЕ, Й ПРО ПЕВНИЙ ЗАГАЛЬНИЙ ТИП НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕТИКИ, НАЦІОНАЛЬНОЇ МОРАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЯК ТАКОЇ – ТОБТО СИСТЕМИ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ, КОТРА СКЛАДАЄТЬСЯ ПІД ПЕРЕВАЖНИМ ФОРМУЮЧИМ ВПЛИВОМ САМЕ НАЦІОНАЛЬНОГО ЧИННИКА.

АНАЛІЗ РІЗНИХ КОНКРЕТНИХ ІСТОРИЧНИХ УТІЛЕНЬ «НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕТИКИ» ПОДІБНОГО ҐАТУНКУ СВДЧИТЬ ПРО ПРИТАМАННІСТЬ ЇЇ КОНКРЕТНИМ РІЗНОВИДАМ РЯДУ СПІЛЬНИХ ТИПОЛОГІЧНИХ РИС. МОЖНА ГОВОРИТИ, ЗОКРЕМА, ПРО ВІДНОСНО ВИСОКУ ЕКОЛОГІЧНІСТЬ ТАКОЇ МОРАЛЬНОЇ СИСТЕМИ, ПРО ЇЇ НАБЛИЖЕНІСТЬ ДО ЗВИЧАЮ («ЗВИЧАЄВІСТЬ» У ЦЬОМУ РОЗУМІННІ) Й ОРІЄНТАЦІЮ НА УСТАЛЕНІ ФОРМИ ПОВЕДІНКИ, НА ТРАДИЦІЇ, ТАКОЖ ПРО ЇЇ МОРАЛІСТИЧНІСТЬ (ВИСОКА РОЛЬ МОРАЛЬНОГО ПРЕЦЕДЕНТА, ТОБТО ТОГО, ЩО ВЖЕ ЗАФІКСОВАНО В МОРАЛЬНІЙ СВДОМОСТІ) І РАЗОМ З ТИМ ПРО НЕМИНУЧІ ЕЛЕМЕНТИ В НІЙ НАТУРАЛІЗМУ («НАЦІЯ» І «НАТУРА» НЕДАРМА МАЮТЬ ОДИН КОРИНЬ), ЩО НАДАЮТЬ СПЕЦИФІЧНОГО ЗВУЧАННЯ ТИПОВИМ ДЛЯ НЕЇ ВИМОГАМ «МОРАЛЬНОЇ ЧИСТОТИ», «МОРАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я» ТОЩО. СУТТЄВОЮ РИСОЮ ДАНОГО ТИПУ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ Є КОНЦЕНТРАЦІЯ ПРАВ МОРАЛЬНОГО СУДЖЕННЯ І КОНТРОЛЮ В АВТОРИТЕТНИХ (УЖЕ ЗНАЙОМИЙ НАМ М. ВЕБЕР СКАЗАВ БИ «ХАРИЗМАТИЧНИХ» – ВІД ГР. *harisma* – БЛАГОДАТЬ, ДАР БОЖИЙ) ПРЕДСТАВНИКІВ ДАНОЇ ЛЮДСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ І, ВІДПОВІДНО, СХИЛЬНІСТЬ ДО ПАТЕРНАЛІЗМУ В СУСПІЛЬНОМУ Й ДУХОВНОМУ ЖИТТІ.

ДЕЯКІ З ПЕРЕЛІЧЕНИХ І ЩЕ НЕ ЗГАДАНИХ НАМИ РИС «НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕТИКИ», БЕЗПЕРЕЧНО, МАЮТЬ ЦІЛКОМ САМОСТІЙНУ Й НЕЗАМІННУ ЦІННІСТЬ З ТОЧКИ ЗОРУ ЕТИКИ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКОЇ – НАПРИКЛАД, ЇЇ ЕКОЛОГІЧНІСТЬ (ПРИРОДОВІДПОВІДНІСТЬ), УВАГА ДО ТРАДИЦІЙ ТА ЗВИЧАЇВ, СПРЯМОВАНІСТЬ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛИБИННОГО СПІЛЬНОТНОГО КОНСЕНСУСУ (ЩО ТАКОЖ ОБОВ'ЯЗКОВО ВЛАСТИВЕ ЕТИЦІ НАЦІОНАЛЬНІЙ). ДЕЯКІ Ж ІЗ ЦИХ РИС МОЖУТЬ ЗАХОДИТИ В СУПЕРЕЧНІСТЬ ІЗ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИМИ ЕТИЧНИМИ НОРМАМИ (ПАТЕРНАЛІСТИЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТОЩО). СПРАВА, ОДНАК, У ТОМУ, ЩО І «ПОЗИТИВНЕ» І «НЕГАТИВНЕ» ТУТ ЗДЕБІЛЬШОГО ВИЯВЛЯЄТЬСЯ ПОВ'ЯЗАНИМ У ЄДИНИЙ КОМПЛЕКС, ЧЕРЕЗ ЩО ЗА ВСІЄЇ ГЛИБИННОСТІ ЗВ'ЯЗКІВ І ВЗАЄМОДОПОВНЕНЬ МІЖ НАЦІОНАЛЬНОЮ І ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКОЮ МОРАЛЬНИМИ СИСТЕМАМИ НЕМИНУЧИМИ ВИЯВЛЯЮТЬСЯ І СУПЕРЕЧНОСТІ, Й КОНФЛІКТИ МІЖ НИМИ. САМЕ ТОМУ ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА У ВІДНОСИНАХ НАЦІОНАЛЬНОГО І ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКОГО ВИРІШУЮТЬ ДАЛЕКО НЕ ВСЕ; ПОТРІБНІ ГЛИБОКЕ РОЗУМІННЯ КОЖНОГО КОНКРЕТНОГО ВИПАДКУ, ТАКОВНІСТЬ, ПОЧУТТЯ МІРИ, А ІНКОЛИ – І ЩАСЛИВА ЗДАТНІСТЬ РОЗВЕСТИ АЛЬТЕРНАТИВНІ ІНТЕРЕСИ Й ПРАГНЕННЯ В РІЗНІ ВИМІРИ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЄВОГО СВІТУ, ЗАПОБІГАЮЧИ «ЛОБОВОМУ» ЗІТКНЕННЮ МІЖ НИМИ. ВСІ ЦІ НАДЗВИЧАЙНО ВАЖЛИВІ ЗДІБНОСТІ ФОРМУЄ В ЛЮДИНІ ТІЛЬКИ СПРАВЖНЯ КУЛЬТУРА, ЯКА В ОДНОМУ З НАЙСУТТЄВІШИХ СВОЇХ АСПЕКТІВ І ПОСТАЄ ЯК МИСТЕЦТВО ВПОРАТИСЯ З НЕМИНУЧИМИ ТРАГЕДІЯМИ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ